

TARİHİ BİR DÖNÜM NOKTASI : ÇANAKKALE ZAFERİ

Uzman NEŞE ÇETİNOĞLU

Türk milletinin büyük zaferlerinden biri olan 18 Mart Çanakkale Zaferi Türk tarihinin dönüm noktalarından biridir. I. Dünya Savaşı sürerken başlayan Çanakkale Savaşları Türk ordusunun kazandığı başarılarla I. Dünya Savaşı'nın da sonucunu etkilemiş ve dünya tarihinde üzerinde önemle durulan bir zafer olmuştur.

Çanakkale Boğazı hem askeri hem de ticari yönünden büyük önem taşıyordu. Boğazın önünde bulunan adalar da dikkat çekiyordu. Dolayısıyla I. Dünya Savaşı'nın genel askeri durumu içinde Çanakkale Boğazı İtilaf Devletleri için stratejik bakımdan önemli bir hedefti. Çünkü bu boğazın ele geçirilmesiyle Osmanlı başkentini tehdit edecekler, Osmanlı İmparatorluğu'nun harpten çekilmesini sağlayacaklar, Almanların Ortadoğu'ya ilerlemesine engel olacaklar ve insan kaynakları bakımından zengin, fakat silah ve malzeme bakımından zayıf müttefikleri Çarlık Rusyası'na deniz yoluyla yardım edebileceklerdi.¹

Osmanlı İmparatorluğu'nun gerilemeye başlamasıyla birlikte onun mirasını paylaşma faaliyetleri de hız kazanmıştı. Tarih içinde her zaman Türk toprakları üzerinde bitmek tükenmek bilmeyen emelleri olan dış güçler bu emellerini gerçekleştirmek için harekete geçmekten çekinmemişlerdir. I. Dünya Savaşı'nın sürdüğü 1915 yılında İngiltere ve Fransa yukarıda sayılan amaçlarla Çanakkale'ye saldırmışlardır. Şubat ayına kadar Türk ordusunun gerek Irak'ta, gerek Süveyş Kanalı'nda ve Doğu Anadolu'da birtakım başarısızlıklara uğraması İngiltere ve Fransa'ya güç vermişti. Ancak İngiltere ve Fransa bekledikleri sonucu elde edememiş, yenilgiye uğramışlardır. İşte böylece 18 Mart 1915 Çanakkale Zaferi

¹ H. Fahri Çeliker, "18 Mart Zaferi", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Cilt: IV, Mart 1988, Sayı: 11, s. 438.

bütün başarısızlıkları bertaraf eden, Türk toprakları üzerinde hayal kuranları ve kuracaklara ders veren bir dönüm noktası olmuştur. Çanakkale Zaferi ile daha önce yaşananların Türk milleti üzerindeki olumsuz etkileri de böylece silinmiştir.

Çanakkale Savaşları Türk tarihi içinde önemli bir yer tutmakla beraber, Atatürk'ün askeri kariyerinde de önemli bir yere sahiptir. Önce 19. Tümen Komutanı, sonra Anafartalar Grup Komutanı olarak bu muharebelere katılan Atatürk askeri dehasını burada gözler önüne sermiştir. Süratle ve doğru karar vermesi, verdiği kararı cesaretle uygulaması, sorumluluğu çekinmeden üzerine alması savaşın gidişini büyük ölçüde etkilemiştir. "Anafartalar Kahramanı" olarak tanınmış ve Anadolu'da Türk İstiklâl Savaşı'nın başlamasında etkili olmuştur.

Atatürk'ün askeri dehasının yankıları İngiliz resmi tarihinde de yer almıştır: "Tarihte bir tümen komutanın üç muhtelif yerde vaziyete nüfuz ederek yalnız bir muharebenin gidişine değil, aynı zamanda bir zaferin akıbetini celbi bir millet mukadderatına tesir yapacak vaziyet ikdasen nadiren rastlanır."²

Çanakkale Savaşları hem karada hem denizde 8.5 ay devam etmiştir. Bu süre içinde yarım milyondan fazla insan hayatını kaybetmiştir. Dolayısıyla Türk milleti önemli bir bedel ödemiştir. Geride kalanların yaşadıklarını hiçbir zaman unutmadıkları bu savaşlar sırasında pek çok şehit veriterek Çanakkale Destanı yazılmıştır. Etkileri tek bir alanda değil siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik olmak üzere birçok alanda görülmüştür. Ülkenin gelişimi olumsuz etkilenmiş, Türkiye bu kayıpların önemli sıkıntılarını çekmiş, Cumhuriyetin kurumlaşması ve ülkenin gelişmesinde kadro eksikliği yaşamıştır.³

Tarihimizde ve Atatürk'ün askeri hayatında ayrı bir yeri olan Çanakkale Savaşlarında yaşananlar Atatürk tarafından da sık sık dile getirilmiştir. Atatürk'ün Çanakkale Savaşları ile ilgili söyledikleri de bu savaşlarda Türk askerinin gösterdiği başarıyı anlatmaktadır : "İngilizler Arıburnu çıkarmasında, bu cephedeki muharebelerde kumandanlarının, askerlerinin gösterdikleri cesareti, dayanıklılığı, cengâverane meziyetleri fevkalâde bir takdir diliyle anıp ilân etmektedirler. Fakat düşünün ki bütün muharebe vasıtalarıyla mükemmel surette donatılmış olarak büyük bir inat ve azimle Arıburnu sahillerine ayak basan düşmanımız gene o sahil kenarlarında kalmağa mecbur olmuştur. Bu sebeple, subaylarımız, askerlerimiz

2 Prof. Dr. Abdurrahman Çaycı, "Çanakkale ve Gelibolu Yarımadasının Atatürk'ün Askeri Kariyerindeki Yeri", AAM Dergisi, Cilt: VII, Kasım 1990, Sayı : 19, s. 38.

3 Dr. Rahmi Doğanay, "Çanakkale Zaferi'nin Türk ve Dünya Tarihi Açısından Sonuçları", Atatürk Yolu, Kasım 1993, Yıl : 6, Cilt: 3, Sayı : 2 s. 367.

vatan ve din duygularıyla, kendilerine mahsus milli kahramanlıklarıyla bu derece kuvvetli bir düşmana karşı payitaht kapılarını muhafaza etmekle cidden övünmeğe değer bir mevki kazanmışlardır. Kumanda ettiğim bütün kıt'aların subaylarını ve fertlerini birer birer takdir ederim. Bu yüce maksat uğrunda canlarını kahramanca feda eden mukaddes şehitlerimizi derin ve ebedi bir hürmetle anırım."⁴

Atatürk başka bir konuşmasında da şöyle demiştir : " Kazanılan zaferler Alman emir ve kumandasının değil, Türk erinin cevherini kavrayabilmiş, Türk komutanlarının eseridir. Türk milletinin kasında, kromozomlarında atalarından geçen kahramanlık cevheri, üstün savaş mirası vardır. Bu cevheri iyi kullanan komutan tarihte ve gün içinde zafere ulaşmıştır. Çanakkale Zaferi ve diğer zaferler de Türk komutasının, Türk erinin eseridir."⁵

Çanakkale Zaferi üzerinden 80 yıl geçmiş olmasına rağmen, bugün de yankıları halen devam eden, Türk milletinin azim ve kararlılığını ortaya koyan ve bunu tüm dünyaya gösteren tarihi bir dönüm noktasıdır. Tarihimiz Çanakkale Zaferi gibi başarılarla doludur. Bu başarılar ise pekçok zorluklar çekilerek kazanılmıştır. Bu nedenle, hepimiz bütün bu mücadeleler sonucunda bugünlere geldiğimizin bilinciyle hareket etmek ve üzerimize düşen sorumluluğu yerine getirmek zorundayız.

⁴ Prof. Dr. Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, Turhan Kitabevi, Ankara 1984, s. 145-146

⁵ Kocatürk, a.g.e., s. 146.